

ПІДПИСАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

ПОГОРІЛЕНКО Артур Васильович - Інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Кафедра економічного права та економічного судочинства

**ResearcherID AAU-1956-2021
ORCID ID 0000-0001-7246-526X
УДК 346.3; 346.7; 347.7
DOI 10.32782/NP.2022.1.21**

Исследованы виды подписей, которые могут быть использованы для заключения хозяйственного договора в сфере электронной коммерции. Выявлено, что для существующих видов подписей только квалифицированные и усовершенствованные электронные подписи выполняют функцию аутентификации подписчика. Установлено, что такие виды подписей, как подпись однофазным идентификатором, электронная подпись как набор любых данных (простая электронная подпись) и аналог собственноручной подписи путем факсимильного воспроизведения подписи с помощью средств механического, электронного или другого копирования, не выполняют ключевую функцию подписи, а именно - аутентификации подписчика. В связи с этим, их использование для подписания хозяйственного договора возможно только при условии применения дополнительных средств аутентификации, которыми могут выступать, в частности, проверка техническими приложениями биометрических характеристик лица в момент подписания хозяйственного договора или проверка подписчика через оборудование, которым он однозначно владеет. Только в таком случае может быть в полном объеме исполнена их функция фиксации согласия по содержанию хозяйственного договора.

Ключевые слова: хозяйственный договор; электронная подпись; подпись однофазным идентификатором; электронная коммерция.

Постановка проблеми

Підпис є одним з найважливіших реквізитів господарського договору (далі – ГД), а також документа, на якому він об'єктивується, та обумовлює їх юридичне значення та силу. Саме підпису належать ключові функції забезпечення встановлення особи-підписанта та фіксації його згоди щодо змісту підписаного документа [1]. До таких висновків прийшли Північний апеляційний господарський суд у постанові від 21.09.2021 по справі № 910/16954/20 [2], Господарський суд Київської області в ухвалі від 14.01.2021 по справі № 911/322/20 [3], Господарський суд м. Києва в рішенні від 14.12.2020 по справі № 910/12233/20 [4]. Аналогічні позиції викладені в ухвалі Великої Палати Верховного Суду від 14.02.2019 року у справі №9901/43/19 [5], у постановях Верховного Суду від 11.06.2019 року у справі №904/2882/18 [6] та від 24.09.2019 року у справі №922/1151/18 [7].

Загальновизнаним на міжнародному рівні видом підпису, що використовується для підписання електронних документів (далі – ЕД), є кваліфікований електронний підпис (далі – KEP). Цей вид підпису прирівнюється за юридичною силою до власноручного підпису на території Європейського Союзу (ч. 2 ст. 25 Регламенту № 910/2014 Європейського парламенту та Ради [8]) та в Україні (ч. 4 ст. 18 Закону України «Про електронні довірчі послуги» [9] (далі – ЗУ «Про ЕДП»)). По-

ряд з удосконаленим електронним підписом (далі – УЕП), КЕП є єдиним, станом на сьогодні, видом підпису, що може використовуватися для підписання ЕД на території України. Вказане обумовлено вимогою до ЕД мати можливість довести власну цілісність (ст. 7 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [10] (далі – ЗУ «Про ЕД»)), а вона, у свою чергу, перевіряється лише за допомогою електронного підпису (ст. 12 ЗУ «Про ЕД»). Вказані ж підписи є єдиними, що технічно дозволяють реалізувати таку перевірку.

Водночас, у сфері електронної комерції (далі – ЕК) господарські договори можуть укладатися і в спрощений спосіб, тобто без формування ЕД, у якому зафіксовані істотні умови такого договору [11].

У такому випадку можуть бути використані й інші види підписів, що передбачені законодавством України, зокрема підпис одноразовим ідентифікатором, аналог власноручного підпису шляхом електронного копіювання «мокрого» підпису, електронний підпис через взаємодію з функціоналом інформаційно-комунікаційної системи суб'єкта господарювання (до прикладу, натискання кнопки «Так» як підтвердження згоди з положеннями публічної оферти).

У зв'язку з цим, пропонується дослідити основні характеристики вказаних видів підписів, їх нормативно-правове регулювання за законодавством України, з метою оцінки умов, за дотримання яких їх використання при підписанні ГД у сфері ЕК буде безпечним, що і є **метою цієї статті**. Вказана мета обумовлює формування наступних **завдань**:

- 1) визначити види підписів, що можуть використовуватися для підписання ГД у сфері ЕК за законодавством України;
- 2) визначити їх основні характеристики та особливості використання при підписанні ГД за законодавством України;
- 3) встановити, чи відповідні підписи виконують функцію автентифікації як найважливішу функцію підпису, що дозволяє встановити особу-підписанта.

Стан дослідження проблематики

Н. Блажівська, Ю. Борисова, Л. Катинська, О. Кирилюк, В. Желіховський, Я. Тертичний досліджували проблематику договірних відносин у сфері ЕК. Білоцерковець Н. досліджував актуальні питання сфери електронних довірчих послуг. Особливості підписання договорів, що укладаються з використанням мереж електрозв'язку досліджували С. Дяченко, Н. Кучаковська, С. Чванкін, Л. Хомко, Н. Філатова. Чучковська А. досліджувала порядок укладення ГД за допомогою мереж електрозв'язку.

Водночас, станом на сьогодні відсутнє дослідження, що систематизувало б види підписів, що можуть використовуватися для підписання ГД у сфері ЕК, охарактеризувало б підвалини їх нормативно-правового регулювання та основні характеристики, проаналізувало б їх через призму виконання функції автентифікації особи як найважливішої функції власноручного підпису, а сучасні праці потребують актуалізації. У цьому і проявляється **наукова новизна даної роботи**.

Виклад основного матеріалу

Електронний підпис як законодавча категорія знайшов своє визначення у ЗУ «Про ЕДП». Так, відповідно до його п. 12 ч. 1 ст. 1, електронним підписом є електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис. Водночас, ст. 7 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначено можливість використання електронного підпису *або* підпису, прирівняного до власноручного підпису відповідно до ЗУ «Про ЕДП» для підписання ЕД (яким є КЕП). З вказаного випливає висновок, що для підписання ЕД може використовуватися **будь-який електронний підпис як набір довільних даних, що використовуються як підпис** (далі – простий електронний підпис).

Частиною 3 ст. 207 Цивільного Кодексу України [12] (далі – ЦК) встановлено можливість використання при вчиненні

правочинів факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного, електронного або іншого копіювання, електронного підпису або іншого аналога власноручного підпису у випадках, встановлених законом, іншими актами цивільного законодавства, або за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідного аналога їхніх власноручних підписів, або іншим чином врегульовується порядок його використання сторонами.

Отже, відповідно до ЦК, сторони ГД можуть використовувати **будь-який аналог власноручного підпису** (у тому числі факсимільне відтворення підпису за допомогою засобів механічного, електронного або іншого копіювання):

1. у випадках, встановлених законом;
2. за письмовою згодою, у якій:
  - 2.1. мають міститися зразки відповідного аналога їхніх власноручних підписів;
  - 2.2. іншим чином врегульовується порядок його використання сторонами.

Відповідно до п. 44 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про ЕДП», УЕП - електронний підпис, створений за результатом криптографічного перетворення електронних даних, з якими пов'язаний цей електронний підпис, з використанням засобу УЕП та особистого ключа, однозначно пов'язаного з підписувачем, і який *дає змогу здійснити електронну ідентифікацію підписувача* та виявити порушення цілісності електронних даних, з якими пов'язаний цей електронний підпис.

Технологія створення УЕП, зафіксована в ЗУ «Про ЕДП», базується на асиметричному криптографічному перетворенні даних, що включає використання пар ключів: особистого ключа, за допомогою якого зашифровуються дані та який відомий лише підписанту, та відкритого ключа, який доступний іншим учасникам електронного документообігу та який дозволяє розшифрувати документ, виявити відсутність порушення цілісності даних та встановити особу-підписанта.

Ключовою проблемою використання УЕП є довіра до відкритого ключа, за допомогою якого розшифровується документ та перевіряється електронний

підпис. Належність відкритого ключа підписанту декларується у спеціальному електронному документі – сертифікаті відкритого ключа, проте без використання послуг третій осіб неможливо перевірити його дійсне походження.

З метою вирішення цієї проблеми і була створена система електронних довірчих послуг. Електронними довірчими послугами є послуги, які надаються для забезпечення електронної взаємодії двох або більше суб'єктів, які довіряють надавачу електронних довірчих послуг щодо надання таких послуг (п. 7 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про ЕДП»).

Саме використання послуг третіх осіб, яким довіряють сторони договору, уможливує використання технології УЕП. Водночас, така довіра є обмеженою та базується переважно на договірних засадах.

Відповідно до п. 23 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про ЕДП» КЕП - УЕП, який створюється з використанням засобу КЕП і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа.

Ключовою відмінністю КЕП від УЕП є використання засобу КЕП та *кваліфікованого* сертифікату відкритого ключа для створення та перевірки електронного підпису. Можливість використання засобу КЕП стороною ГД та формування, перевірка і підтвердження чинності кваліфікованого сертифіката електронного підпису відбуваються виключно за участю кваліфікованих постачальників електронних довірчих послуг, які є спеціально уповноваженими на те державою особами.

З огляду на таке спеціальне уповноваження, результати надання кваліфікованих електронних довірчих послуг повинні визнаватися в усіх державних установах та іншими користувачами цих послуг (ч. 7 ст. 17 ЗУ «Про ЕДП»). У результаті, КЕП має таку ж юридичну силу, як і власноручний підпис, та має презумпцію його відповідності власноручному підпису (ч. 4 ст. 18 ЗУ «Про ЕДП»).

Таким чином, використання УЕП, на відміну від КЕП, покладає ризик визначення дійсності електронного підпису, відповідальність за його правильне фор-

мування та перевірку на сторін ГД, і за певних обставин УЕП, очевидно, може бути визнаний судом недійсний як такий, технологія створення та перевірки якого не дозволяє однозначно автентифікувати сторону-підписанта.

Закон України «Про електронну комерцію» [13] (далі - ЗУ «Про ЕК») у ч. 1 ст. 12 встановлює такий додатковий вид підпису як **підпис одноразовим ідентифікатором**.

Відповідно до п. 12 ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про ЕК», одноразовий ідентифікатор - алфавітно-цифрова послідовність, що її отримує особа, яка прийняла пропозицію (оферту) укласти електронний договір шляхом реєстрації в інформаційно-телекомунікаційній системі суб'єкта ЕК, що надав таку пропозицію. Одноразовий ідентифікатор може передаватися суб'єктом ЕК, що пропонує укласти договір, іншій стороні електронного правочину засобом зв'язку, *вказаним під час реєстрації у його системі*, та додається (приєднується) до електронного повідомлення від особи, яка прийняла пропозицію укласти договір.

З вказаного визначення (особливо другого речення) випливає, що в процесі підписання електронного правочину одноразовим ідентифікатором технічно не відбувається однозначної ідентифікації підписанта. Будь-яка особа може представитися від імені іншої особи, надати запит на одноразовий ідентифікатор та підписатися ним від імені відповідної особи. Відповідні випадки стали предметом розгляду в декількох судових провадженнях.

Так, Гайворонський районний суд Кіровоградської області в рішенні від 05.10.2020 року в справі №385/733/20 [14] визнав незаконними вимоги ТОВ «ВЕЛЛ-ФІН» до ОСОБА_1 про стягнення заборгованості за договором позики. Позивач звернувся до Гайворонського районного суду з позовом до ОСОБА_1 про стягнення заборгованості за договором позики. Позов був мотивований тим, що 22.06.2017 року між позивачем та ОСОБА_1 укладено договір позики № 211736 в електронній формі. За умовами п. 1.1. укладеного між позивачем та відповідачем договору

позики, позикодавець надає позичальникові грошові кошти в сумі 400,00 грн. на умовах строковості, зворотності, платності, а позичальник зобов'язується повернути позику та сплатити проценти за користування позикою. У свою чергу, відповідач так і не здійснив виплату за договором позики. Вивчивши матеріали справи, суд прийшов до висновку, що позов не підлягає задоволенню, виходячи з наступного.

Як вказав суд, відповідно до ч. 4 ст. 14 ЗУ «Про ЕК» ідентифікація особи за допомогою електронного підпису, визначеного статтею 12 ЗУ «Про ЕК», має здійснюватися під час кожного входу в інформаційну систему суб'єкта ЕК. У свою чергу, з аналізу положень п. п. 6, 12 ч. 1 ст. 3, ст. ст. 11, 12, ч. 4 ст. 14 ЗУ «Про ЕК» суд дійшов висновку, що клієнт має бути ідентифікований одразу при реєстрації в інформаційно-телекомунікаційній системі позивача. Зазначена в цій нормі права вимога щодо ідентифікації клієнта, на думку суду, має відбуватись у такий спосіб, який, беззаперечно, підтверджуватиме, що це є саме ця особа. Суд, таким чином, вказав, що для визначення, виконана ця вимога чи ні, слід оцінити, чи відсутні сумніви, що такий договір був укладений з відповідачем, якщо позивачем, на підтвердження зазначеної обставини, надані докази фотографії відповідача та відправка одноразового ідентифікатора на номер телефону.

Разом із тим, надана позивачем копія договору позики № 211736 від 22.06.2017 року між Товариством з обмеженою відповідальністю «Веллфін» та ОСОБА_1 в розділі 8 «Реквізити та підписи сторін» містила лише зазначення інформації про позикодавця та прізвища, ім'я та по батькові відповідача, а також надрукований запис «електронний підпис». У той же час, як зазначив суд, подана як доказ копія договору не може вважатися належним та достовірним доказом, оскільки *не підтверджує факт підписання договору позики відповідачем за допомогою одноразового ідентифікатора* або ж за допомогою електронного цифрового підпису, який би відповідав вимогам Закону України «Про електронний цифровий підпис». Відповідно до

позиції суду, надана позивачем паперова копія договору позики №211736 від 22.06.2017 року між позивачем та відповідачем не відповідає вимогам статей 79 та 80 ЦК щодо достовірності та достатності доказів, та не може бути доказом того, що особа відповідача була належним чином ідентифікована при реєстрації в інформаційно-телекомунікаційній системі ТОВ «ВЕЛЛФІН» та факту укладення договору. Як вказав суд, посилання позивача на наявність персональних даних відповідача не може вважатись належною ідентифікацією особи, оскільки *докази того, що номер телефону належить саме відповідачу, відсутні, а фотографії можуть бути надані іншою особою.*

Схожих висновків дійшов Ленінський районний суд міста Миколаєва у рішенні від 22 листопада 2019 року в справі № 489/981/19 [15]. У цій справі, ТОВ «Фінансова компанія «Преміум Актив» звернулося до суду з позовом про стягнення з відповідача заборгованості за кредитним договором у сумі 5854,00 грн., оскільки відповідач належним чином не виконав взяті на себе зобов'язання за кредитним договором та не надав своєчасно позивачу грошові кошти для погашення заборгованості за борговими зобов'язаннями, що має відображення у розрахунку заборгованості. У позовній заяві позивач зазначив, що договір №2391201764-018313 укладено в електронному вигляді шляхом реєстрації відповідача на Інтернет сайті e-groshi.com і виконання ним певних дій, які свідчать про укладення вказаного договору. Також позивач у позові зазначив, що ідентифікатором, відповідно до п. 12 ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про ЕК» є СМС-повідомлення з кодом 400822, який зазначений у тексті договору у розділі «Підписи сторін». Судом, відповідно до ухвали суду від 08.08.2019 року, у позивача були витребувані документи на підтвердження дійсності укладення правочину, перерахування коштів саме відповідачу, але позивачем ухвала суду не була виконана. Таким чином, суд зазначив, що позивачем не доведено факт виникнення зобов'язань між позивачем та відповідачем, не надано належних до-

казів того, що саме відповідачем було застосовано будь-яким способом ідентифікатор (СМС-повідомлення з кодом 133591), зокрема, *відсутні докази отримання відповідачем будь-яким чином цього одноразового ідентифікатора*, а також відсутні докази реєстрації відповідача в інформаційно-телекомунікаційній системі позивача. На підставі вказаного, суд повністю відмовив у задоволенні позовних вимог позивача.

Касаційний цивільний суд Верховного Суду в постанові від 12.01.2021 по справі №524/5556/19 [16] зайняв протилежних висновків та поклав тягар доведення на особу, що оспорує факт підписання нею договору одноразовим ідентифікатором. Так, суд визнав належним цей вид підпису, оскільки він передбачений чинним законодавством.

Водночас, не можемо погодитися з такою позицією Верховного Суду, оскільки вона не враховує сутнісну сторону питання, базується лише на формальних міркуваннях та, по суті, демонструє позитивістську правосвідомість. В Україні не передбачено обов'язкової ідентифікації особи при отриманні номеру телефону. Так, відповідно до ч. 5 ст. 104 Закону України «Про електронні комунікації» [17] кінцевий користувач має право отримувати послугу знеособлено відповідно до правил надання та отримання електронних комунікаційних послуг та умов надання послуг, встановлених постачальником електронних комунікаційних послуг. Саме тому вбачається, що такий вид підпису, як «підпис одноразовим ідентифікатором», має право на існування лише в разі попередньої автентифікації особи як власника технічного засобу, на який надсилається такий ідентифікатор.

Щодо простого електронного підпису, то його використання передбачає довільну генерацію стороною ГД алфавітно-цифрової послідовності, використання відображення відбитку пальця, іншого зображення чи зазначення певних ідентифікаційних даних (прізвища, імені, реєстраційного номеру облікової картки платника податку тощо) у якості підпису. Як альтернативний варіант, здійснення пев-

ної комунікації з інформаційно-комунікаційною системою суб'єкта господарювання (до прикладу натискання кнопки «Так» з метою висловити згоду щодо положень публічної оферти) також може вважатися видом простого підпису.

Щодо аналога власноручного підпису через факсимільне відтворення підпису за допомогою засобів механічного, електронного або іншого копіювання, такі види підпису є фактично візуальним відображенням підпису особи засобами *копіювання*. Внаслідок копіювання втрачається найважливіша ознака так званого «мокрого», або ж власноручного підпису, а саме можливість перевірити його біометричні характеристики з метою визначення дійсної особи-підписанта. Як результат, втрачається функція автентифікації.

Як висновок, використання простого електронного підпису, підпису одноразовим ідентифікатором та аналога власноручного підпису через факсимільне відтворення підпису за допомогою засобів механічного, електронного або іншого копіювання при підписанні ГД у сфері ЕК саме по собі не виконує функцію автентифікації та можливе лише за умови попереднього встановлення особи-підписанта. Мається на увазі, зокрема, використання розпізнавання обличчя, візерунку пальців чи долоні відповідними технічними засобами, встановлення особи за допомогою перевірки через обладнання, над яким вона однозначно має контроль тощо. При цьому простої домовленості про використання вказаних видів підпису сторонами ГД, на нашу думку, недостатньо, оскільки їх надзвичайно легко спростувати після першого використання. Фактично, вказані види підпису виконують лише функцію фіксації згоди щодо змісту ГД, проте повнота цієї функції може бути здійснена лише за умови попередньої автентифікації.

Висновки

Чинне законодавство дозволяє використання ряду різновидів підписів для укладення ГД у сфері ЕК: УЕП, КЕП, підпис одноразовим ідентифікатором, елек-

тронний підпис як набір будь-яких даних, інший аналог власноручного підпису (зокрема шляхом факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного, електронного або іншого копіювання чи в інший спосіб, домовлений сторонами).

З вказаних видів підпису, лише КЕП та УЕП виконують, без використання додаткових технічних засобів, функцію автентифікації особи та засвідчення її згоди щодо змісту ГД. Водночас, тоді як КЕП визнається рівним за юридичною силою власноручному підпису на рівні законодавства, відповідність УЕП, за певних обставин, може бути поставлена під сумнів.

Було встановлено, що такі види підписів, як підпис одноразовим ідентифікатором, електронний підпис як набір будь-яких даних (простий електронний підпис) та аналог власноручного підпису шляхом факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного, електронного або іншого копіювання, не виконують ключову функцію підпису, а саме - автентифікації особи-підписанта. У зв'язку з цим, їх використання для підписання ГД можливе лише за умови застосування додаткових засобів автентифікації, якими можуть виступати, зокрема, перевірка технічними застосунками біометричних характеристик особи в момент підписання ГД або перевірка особи-підписанта через обладнання, яким він однозначно володіє. Лише в такому випадку може бути в повноті виконана їх функція фіксації згоди щодо змісту ГД.

Література

1. Chris Reed. What is a Signature? Warwick. 2000. №3. URL: https://warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/jilt/2000_3/reed (дата звернення: 09.02.2022);
2. Постанова від 21.09.2021-№ 910/16954/20. Північний апеляційний господарський суд. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/100032350> (дата звернення: 09.02.2022);
3. Ухвала від 14.01.2021 № 911/322/20. Господарський суд Київської області. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/>

[document/94258465](#) (дата звернення: 09.02.2022);

4. Рішення від 14.12.2020-№ 910/12233/20. Господарський суд м. Києва. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/93557945> (дата звернення: 09.02.2022);

5. Ухвала від 14.02.2019-№ 9901/43/19. Верховний Суд. Велика Палата. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/79883385> (дата звернення: 09.02.2022);

6. Постанова від 11.06.2019-№904/2882/18. Верховний Суд. Касаційний господарський суд. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/82426143> (дата звернення: 09.02.2022);

7. Постанова від 24.09.2019-№922/1151/18. Верховний Суд. Касаційний господарський суд. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/84515934> (дата звернення: 09.02.2022);

8. Регламент Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 910/2014 від 23 липня 2014 року про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС. Офіційний вісник Європейського Союзу.- L 257/73. 28.08.2014. UA. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-14#Text (дата звернення: 09.02.2022);

9. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 року №2155-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 45, ст. 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 09.02.2022);

10. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 року №851-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003,- № 36, ст. 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 09.02.2022);

11. Погоріленко А.В. Укладення господарських договорів у сфері електронної комерції. *Studia Prawnoustrojowe*. 2021. 54. С.479-496 DOI: 10.31648/sp.7186;

12. Цивільний Кодекс України: закон України від 16.01.2003 року № 435-IV. Ві-

домості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 09.02.2022);

13. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 року № 675-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015,- № 45, ст. 410;

14. Рішення від 05.10.2020-№ 385/733/20. Гайворонський районний суд. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/91990745> (дата звернення: 09.02.2022);

15. Рішення від 22.11.2019-№ 489/981/19. Ленінський районний суд м. Миколаєва. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/85926242> (дата звернення: 09.02.2022);

16. Постанова від 12.01.2021-№ 524/5556/19 Верховний Суд. Касаційний цивільний суд. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/94102130> (дата звернення: 09.02.2022);

17. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 №1089-IX. Офіційний вісник України від 26.01.2021 р., № 6, стор. 10, стаття 306, код акта 102665/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення: 09.02.2022).

Pohorilenko A.V.

SIGNING A BUSINESS AGREEMENT IN THE FIELD OF E-COMMERCE

The types of signatures that can be used to conclude a business agreement in the field of e-commerce are studied. It was found that of the existing types of signatures, only qualified and improved electronic signatures perform the function of authentication of the signatory. It has been established that such types of signatures as one-time signature, electronic signature as a set of any data (simple electronic signature) and analogue of handwritten signature by facsimile reproduction of the signature using mechanical, electronic or other copying do not perform the key function of the signature. - authentication of the signatory. Therefore, their use for signing the business agreement is pos-

АНОТАЦІЯ

Досліджено види підписів, що можуть використовуватися для укладення господарського договору у сфері електронної комерції. Виявлено, що з сучасних видів підписів лише кваліфікований та удосконалений електронні підписи виконують функцію автентифікації особи-підписанта. Встановлено, що такі види підписів як підпис одноразовим ідентифікатором, електронний підпис як набір будь-яких даних (простий електронний підпис) та аналог власноручного підпису шляхом факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного, електронного або іншого копіювання, не виконують ключову функцію підпису, а саме - автентифікації особи-підписанта. У зв'язку з цим, їх використання для підписання господарського договору можливе лише за умови застосування додаткових засобів автентифікації, якими можуть виступати, зокрема, перевірка технічними засобами біометричних характеристик особи в момент підписання господарського договору або перевірка особи-підписанта через обладнання, яким він однозначно володіє. Лише в такому випадку може бути в повноті виконана їх функція фіксації згоди щодо змісту господарського договору.

Ключові слова: господарський договір; електронний підпис; підпис одноразовим ідентифікатором; електронна комерція.

sible only with the use of additional authentication tools, which may include, in particular, verification by technical applications of biometric characteristics of the person at the time of signing the business agreement or verification of the signatory through equipment he clearly owns. Only in this case can their function of fixing the content of the business agreement be fully fulfilled.

Key words: business agreement; electronic signature; signature with a unique identifier; e-commerce.